

STUDENTOMBUDETS ÅRSRAPPORT 2022

UNIVERSITETET I BERGEN VED STUDENTOMBUD
KARSTEN OLAV AARESTRUP

FORORD	2
OM STUDENTOMBUDET.....	3
STUDENTOMBUDSORDNINGEN	3
MANDAT FOR STUDENTOMBUDET VED UIB	4
STUDENTOMBUDETS ARBEID I 2022	5
RÅD, VEILEDNING OG MØTEVIRKSOMHET.....	5
INFORMASJONS- OG PRESENTASJONSVIRKSOMHET.....	6
STUDENTOMBUDENES NETTVERK	7
KONTAKTINFORMASJON	8
HENVENDELSER OG STATISTIKK	8
OM HENVENDELSER OG STATISTIKK FOR 2022.....	8
HENVENDELSER TIL STUDENTOMBUDET ÅR FOR ÅR.....	9
HENVENDELSER SORTERT ETTER FAKULTET.....	10
HENVENDELSER SORTERT ETTER KATEGORI	12
HENVENDELSER ETTER BEHANDLINGSMÅTE	13
INNSPILL TIL UIB.....	15
INNSPILL TIL UIB BASERT PÅ SAKER FRA 2022.....	15
TILRETTELEGGING I UNDERVISNINGS- OG VURDERINGSSITUASJONER	15
AKADEMISK REDELIGHET	17
BEGRUNNELSE FOR KARAKTERVEDTAK	18
SENSUR OG BEGRUNNELSE VED MISTANKE OM FUSK	19
INNKALLING TIL MØTE MELLOM UIB OG STUDENT	19

FORORD

2022 ble året der koronapandemien med tilhørende restriksjoner slapp taket og samfunnet gradvis åpnet opp igjen. Imidlertid tok det ikke lang tid før ny dramatikkk sto på trappene med krig i Ukraina, prisvekst og global uro – noe som påvirker oss alle. Dette til tross, huskes 2022 som året der vi tok campus tilbake og gradvis kom tilbake til en mer normal hverdag preget av fysisk tilstedeværelse og kjente undervisnings- og vurderingsformer.

Denne rapporten gir en oversikt over ombudets arbeid og baserer seg på de henvendelsene som har kommet til studentombudet i løpet av rapportperioden. Det er viktig å merke seg at rapporten ikke er egnet til å gi et fullstendig bilde av UiBs saksbehandling og praksis. Rapporten er ikke en oversikt over antall klager eller antall kritikkverdige forhold, da den kun omhandler antall henvendelser til studentombudet.

I perioden fra 1. januar til 31. desember 2022 har studentombudet mottatt og fulgt opp **209** henvendelser fra studenter ved Universitet i Bergen (UiB), **92** henvendelser fra studenter ved Norges handelshøyskole (NHH) og **8** saker fra studenter ved Bergen arkitektthøgskole (BAS). Det er stor variasjon i den enkelte saks kompleksitet og omfang. Noen henvendelser kan løses gjennom en samtale, mens andre krever jevnlig oppfølging over flere uker og måneder.

Arbeidsmengden er stor og det er tidvis hektisk. Som eneste studentombud for om lag 25 000 studenter er det ikke til å legge skjul på at ombudsordningen er sårbar med kun en person som følger opp henvendelsene fra både UiB, BAS og NHH. I perioder med mange henvendelser kan det være utfordrende å imøtekomme studentenes/institusjonens ønsker for møter, bisitting og veiledning innenfor foreslått/ønsket tidsrom. Studenthenvendelser blir alltid prioritert og fokuset er at responstiden skal være kortest mulig. De fleste studenthenvendelser besvares i løpet av en til tre virkedager, men det kan ta lenger tid før saken er avsluttet.

Det overordna inntrykket er at saksbehandlingen ved UiB er god og at det er godt å være student ved UiB. Med utgangspunkt i saker fra 2022 anbefaler jeg særskilt fokus på saker om tilrettelegging, forebyggende arbeid med tilstrekkelig god informasjon om akademisk redelighet til særlig nye studenter, sikre tilstrekkelig begrunnelse av karaktervedtak, samt sikre at de prosessuelle reglene følges i alle saker der UiB fatter enkeltvedtak.

Som studentombud er jeg glad for at UiB ser nytteverdien av å inkludere ombudet i arbeidet med kvalitet og forbedring. Tilbakemeldinger fra ansatte og studenter er at de opplever ombudstjenesten som nyttig. Jeg vil takke alle ved UiB for et godt samarbeid og gode diskusjoner gjennom 2022.

Bergen, januar 2023

Karsten Olav Aarestrup

Studentombud

OM STUDENTOMBUDET

Studentombudsordningen

Studentombudsordningen ved UiB ble vedtatt i universitetsstyrets møte den 28. mai 2014. Fra og med den 17. august 2015 har studentene ved UiB hatt tilgang til et studentombud. Ombudsordningen ble senere lovfestet. Den 1. august 2019 trådte lovendringen i universitets- og høyskoleloven § 4-17 i kraft, som sier at styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

Studentombudet ved UiB er en uavhengig bistandstjeneste som har i oppgave å ivareta rettssikkerheten til studentene gjennom råd og veiledning. At studentombudet er en uavhengig bistandstjeneste kommer til syne organisatorisk ved at ombudet er plassert under HR-avdelingen. Dermed har studentombudet en uavhengig stilling i forhold til UiBs organisasjon, herunder samtlige fakulteter og institutter.

Studentombudet er et rådgivende organ og fatter ikke vedtak i enkeltsaker. Det er et grunnleggende prinsipp at studentombudet skal fungere på en måte som ikke fratar andre ansvar og arbeidsoppgaver. Studentombudet skal være et supplement til øvrige systemer og rutiner for veiledning og oppfølging.

Studentombudet sin viktigste funksjon er å gi råd om rettigheter og plikter i saker som gjelder studentenes studiesituasjon. Studentombudet er ikke representant på vegne av eller for studentene i enkeltsaker, men gir uavhengig rådgivning og saksgjennomgang. Bistand kan innebære oppfølging overfor fakulteter eller institutter dersom det er behov for rettighetsavklaring eller det avdekkes saksbehandlingsfeil.

Ansatte har anledning til å ta kontakt med studentombudet om kritikkverdige forhold som gjelder studentene sin studiesituasjon, for veiledning om studentenes rettigheter og for veiledning om saksbehandlingen knyttet til studentsaker. All kontakt med studentombudet er underlagt taushetsplikt og henvendelser fra studenter og ansatte behandles konfidensielt.

UNIVERSITETS- OG HØYSKOLELOVEN § 4-17

§ 4-17. Studentombud

- (1) Styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.
- (2) Studentombudet skal gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. [forvaltningsloven §§ 13 til 13 e](#) og [13 g](#).
- (3) Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

Mandat for Studentombudet ved UiB

Det er Studentombudets oppgave å ivareta rettssikkerheten til studentene ved Universitetet i Bergen. Studentombudet skal være en uavhengig bistandsperson som skal gi studentene råd og hjelp der de har tatt opp eller vurderer å ta opp forhold knyttet til sin studiesituasjon.

Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Studentombudet skal aktivt informere om sin funksjon til UiBs studenter, og bidra til å gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter. Studentombudet skal bidra til at saker kan løses nærmest der de oppstår; dvs. på laveste mulige nivå i organisasjonen. Ombudet har selv ikke myndighet til å avgjøre saker, og er heller ikke klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiB.

Studentombudet skal årlig rapportere om sin virksomhet til rektor. Denne skal legges fram for Universitetsstyret som orienteringssak. Rektor orienteres fortløpende om spesielt alvorlige saker, eller saker som er av prinsipiell betydning. Studentombudet kan på eget initiativ også fremme slike saker direkte for Universitetsstyret.

Studentombudet skal selv avgjøre om hun/han kan bistå en student i en sak eller ikke. Det skal alltid gis en begrunnelse når ombudet avslår å bistå i en sak, og avslaget kan ikke påklages. Dersom studentombudet ikke selv kan bistå i en sak, skal ombudet henvise studenten videre til rette instans.

Studentombudet har bare innsyn i den enkelte saks dokumenter i den grad studenten det gjelder har gitt samtykke til innsyn. Studentombudet har taushetsplikt etter forvaltningslovens § 13 om alle forhold hun/han blir kjent med gjennom sitt virke. Verken studenter eller noe organ ved universitetet har innsynsrett i studentombudets saker. UiB skal gi Studentombudet innsyn i de opplysninger som er nødvendig for at Studentombudet kan utføre sine oppgaver etter universitets- og høyskoleloven.

Både studenter og ansatte skal kunne varsle studentombudet om kritikkverdige forhold knyttet til studiesituasjonen ved UiB. Det skal kunne varsles konfidensielt dersom det bes om det.

Studentombudet er organisatorisk plassert under HR-avdelingen. Det betyr at studentombudet har en uavhengig stilling i forhold til UiBs organisasjon.

Studentombudet har ikke instruksjonsmyndighet overfor enhetene ved UiB.

Det er kun universitetsstyret som kan treffe beslutninger om eventuell innskrenkning eller nedleggelse av studentombudets mandat.¹

¹ [Mandat | Studentombudet | UiB](#)

Studentombudets arbeid i 2022

Studentombudet har i 2022 mottatt 209 henvendelser fra UiBs studenter. I tillegg har ombudet bidratt med høringsinnspill til revisjonen av studie- og gradsforskriften ved UiB, samt drevet med utstrakt informasjons- og presentasjonsvirksomhet.

Studentombudet utfører sitt arbeid med utgangspunkt i uhl. § 4-17 og mandatet som universitetsstyret ved UiB har fastsatt. Studentombudet utfører ellers vervet selvstendig og uavhengig av UiB.

Studentombudet har som formål å bidra til rettferdighet, men ikke fordel, for studenter som tar kontakt. Primæroppgaven er å bidra til at studentenes rettssikkerhet blir ivaretatt ved å gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon, samt arbeide for at den enkelte student ikke skal utsettes for urett.

Arbeidet som studentombud er allsidig og omfatter blant annet rådgivning og veiledning av studenter, deltakelse på kurs og konferanser, foredragsvirksomhet, møter og besøk til aktuelle institusjoner ved Universitetet i Bergen.

En naturlig følge av ombudets mandat, er at saker også tas opp på eget initiativ, det vil si uavhengig av enkeltsaker. Studentombudet kan likevel få informasjon om feil via enkeltsaker. Saker som ombudet tar opp på eget initiativ kan eksempelvis omhandle saksbehandlingsfeil, svakheter i rutiner, mangel på rutiner eller regler, manglende samsvar mellom lokale og sentrale regler, samt systemfeil.

Studentombudet mottar henvendelser fra studenter, og avgjør om henvendelsen eller forespørselen er innenfor ordningen. Dersom henvendelsen ikke er innenfor ordningen, vil vedkommende student få hjelp til å finne veien videre til rett sted. Det er gratis og uforpliktende for studenter å ta kontakt. Alle henvendelser behandles konfidensielt og studentombudet har taushetsplikt.

Råd, veiledning og møtevirksomhet

I ombudets håndtering av henvendelser er det stor variasjon i hva som blir gjort, og hvor mye studentombudet involveres. Noen studenter ønsker at studentombudet blir med som en observatør og støttespiller i møte med institusjonen, mens andre foretrekker å rådføre seg med ombudet uten at dette blir tatt opp i studentens møte med universitetet. Flere studenter tar også kontakt med ombudet for gjennomlesning av skriftlige tilbakemeldinger eller klager.

Mye av studentombudets arbeid i 2022 har bestått i å gi råd og veiledning. Henvendelsene kommer til ombudet først og fremst via telefon, tekstmelding, besøk på kontoret eller e-post. Henvendelsene varierer i omfang og kompleksitet. Noen henvendelser avklares med en rask samtale, mens andre krever jevnlig oppfølging over uker og måneder.

En stor andel studenter som tok kontakt med ombudet i 2022 ønsket en uavhengig person å diskutere sin sak eller opplevelse med. Det er alltid opp til studenten selv i hvilken grad ombudet involveres og om saken tas videre.

Responser fra studentene som har benyttet seg av tilbudet med «walk & talk» i pandemiperioden var utelukkende positiv. Tilbudet med «tur og samtale» er derfor videreført, og et alternativ til digitale møter eller fysiske møter på ombudets kontor. Ombudets erfaring er at det for noen studenter er lettere å prate om sin sak i mer uformelle omgivelser hvor man ikke sitter ansikt til ansikt på et kontor eller via en skjerm.

Ut over samtaler og veiledning med studenter, deltar ombudet i ulike møter utvalgsmøter, blant annet som fast observatør i Arbeidsmiljøutvalget (AMU) og Læringsmiljøutvalget (LMU).

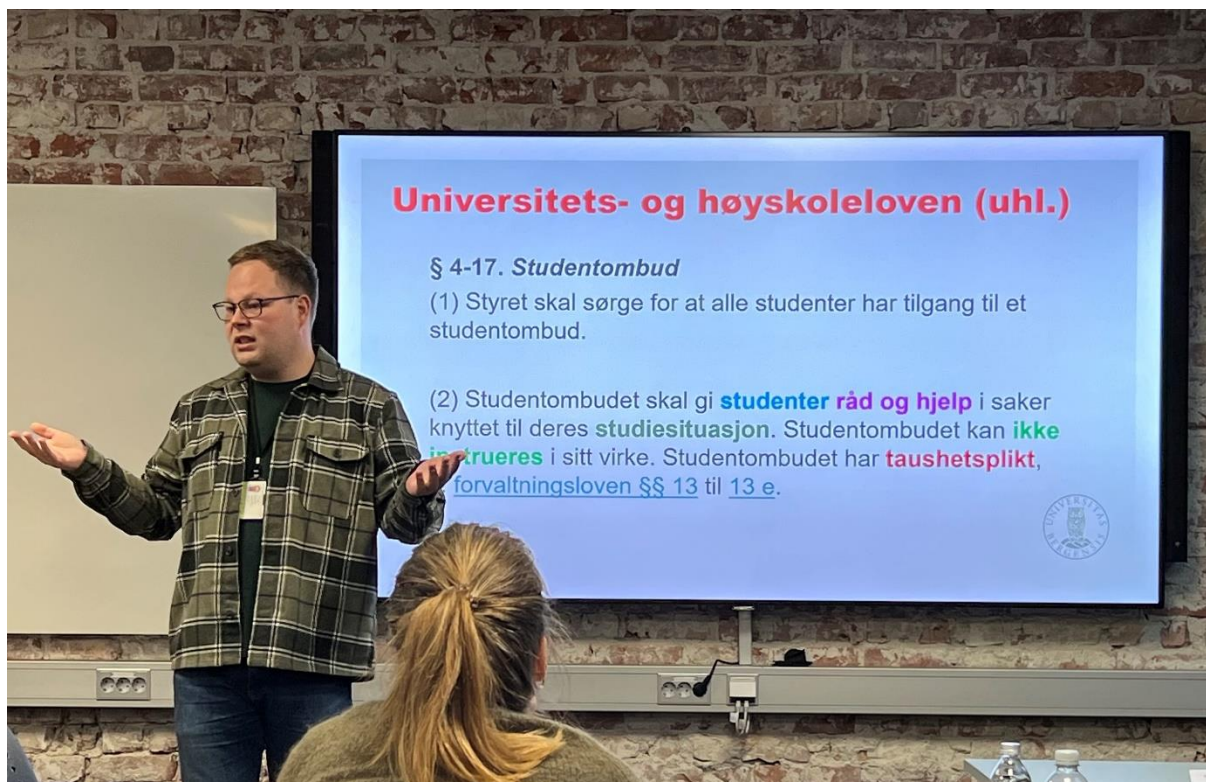
Informasjons- og presentasjonsvirksomhet

Studentombudet skal i tråd med sitt mandat informere om sin funksjon til UiBs studenter og bidra til å gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter.

Studentombudet har holdt presentasjon for Studentparlamentet både vårsemesteret og høstsemesteret 2022. Videre har ombudet deltatt med innlegg på ulike kurs for studenttillitsvalgte.

For å sikre at studentombudet er kjent for flest mulig studenter er det også en forutsetning at UiBs ansatte har god kjennskap til ombudets funksjon og rolle, slik at ansatte kan videreformidle informasjon til studenter om ombudet i saker der det er hensiktsmessig.

Studentombudet har i 2022 drevet med utstrakt informasjons- og presentasjonsvirksomhet på ulike arenaer, med alt fra stand, foredrag, panelsamtaler, bidrag i ulike kursmoduler som KUSK og «Si-fra!» for å nevne noe.

Bildet viser Karsten Olav Aarestrup, studentombudet ved UiB, som holder foredrag for ansatte som deltar på KUSK - Kompetanseutviklingsprogram for studiekonsulenter.

Studentombudenes nettverk

Studentombudet er del av et nasjonalt, skandinavisk og europeisk nettverk for studentombud. Gjennom deltakelse i ombudsnettverkene har vi hatt gode faglige diskusjoner, god dialog og verdifull erfaringsutveksling. Dette bidrar til å styrke ombudets kompetanse og kvalitet på ombudstjenesten til studentene ved UiB.

Bildet viser studentombudene i Norge som deltok på den nasjonale ombudskonferansen i Kristiansand 2021.

Det nasjonale nettverket for studentombud i Norge avholder jevnlig nettverkssamlinger med faglig innhold.

Den 30. mars til 1. april 2022 var arrangør og vertskap for nasjonalt nettverkstreff på hjemmebane i Bergen. Det ble satt sammen et variert og spennende program med både eksterne bidragsytere, interne innlegg, faglige diskusjoner og hyggelige møtepunkter.

På agendaen var tematikk om blant annet studentombudets rolle i fuskesaker, varsling, harmoni mellom lokale studieforskrifter og overordna lovverk. Halvard H. Fredriksen og Knut Knapskog fra UiB holdt innlegg om revisjon av studieforskriften ved UiB. Camilla Bernt holdt innlegg om konflikthåndtering og Ingvill Skjold Thorkildsen fra Sammen² holdt innlegg om «Den vanskelige samtalen». Videre var Diskrimineringsnemnda³ representert ved Ingelin Gammersvik som holdt innlegg om nemndas arbeid i lys av saker knyttet til utdanningssektoren.

I tillegg til nettverkssamlinger arrangeres det digitale temabaserte møter. Slike kontaktflater er både nyttige og viktige for faglig utvikling og harmonisering av praksis.

² Studentsamskipnaden på Vestlandet; [Sammen sin hjemmeside](#)

³ [Diskrimineringsnemnda sin hjemmeside](#)

Kontaktinformasjon

Informasjon om Studentombudet finnes på studentombudets [hjemmeside](#). Studentombudet har kontorsted i Parkveien 1 på Studentsenteret i 2.etasje, kontor 214. Grunnet tidvis stor pågang og mange henvendelser må avtaler gjøres på forhånd per telefon eller e-post:

- E-post: so@uib.no
- Telefon: (+47) 482 86 130

HENVENDELSER OG STATISTIKK

Om henvendelser og statistikk for 2022

Dette kapittelet inneholder statistikk og en oversikt over henvendelser Studentombudet har mottatt i perioden fra 01.01.22 til og med 31.12.22. For rapporteringsperioden har Studentombudet mottatt totalt 209 henvendelser.

Det vil bli redegjort for hvordan henvendelsene fordeler seg år for år, fra fakultet til fakultet, innenfor hvilke kategorier henvendelsene gjelder og hvordan de er behandlet av studentombudet. Henvendelsene er ikke fordelt instituttvis eller per studieprogram av hensyn til personvern.

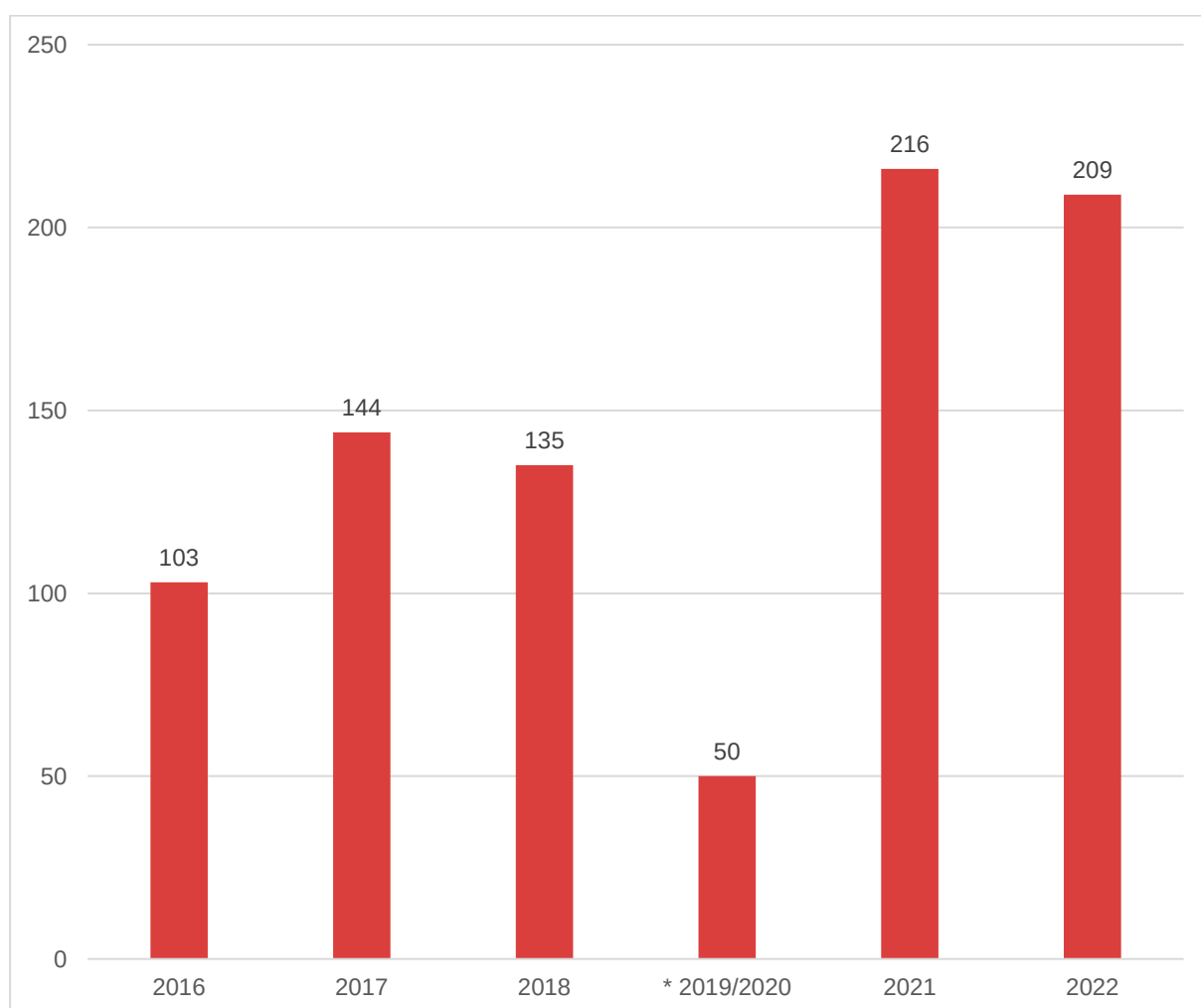
Studentombudet ser det nødvendig å presisere at statistikken er en redegjørelse av mottatte henvendelser.

Det er ikke hensiktsmessig eller mulig å trekke noen konklusjon om den helhetlige tilstanden ved UiB eller på de ulike fakultetene med bakgrunn i statistikken som presenteres. Imidlertid kan statistikken ha verdi som et supplement til overordnede undersøkelser. Gjentakende tilbakemeldinger fra studenter på samme fakultet, eventuelt institutt eller studieprogram adresseres særskilt.

Henvendelser til studentombudet år for år

Under følger en oversikt over det totale antallet henvendelser studentombudet ved UiB har mottatt år for år. Det er mottatt et stabilt høyt antall henvendelser i 2022, sammenlignet med året før. En del av henvendelsene for vårsemesteret kan relateres til spesifikke utfordringer i studiesituasjonen knyttet til koronapandemien. Av henvendelser som har vært relatert til pandemien, har disse handlet om fravær ved eksamen eller obligatorisk aktivitet, tilrettelegging, smittevern og problemstillinger knyttet til vaksinasjon.

Henvendelser som gjelder informasjon om ombudsordningen eller som er sendt feil, er ikke tatt med i beregningen av antall henvendelser. Det samme gjelder spørsmål som stilles i forbindelse med opplæring, kurs, stand eller lignende.

Figur 1. Figuren viser et stolpediagram med en oversikt over antall henvendelser studentombudet har mottatt fordelt per år: 2016 (103), 2017 (144), 2018 (135), *skoleåret 2019/2020 (50), 2021 (216) 2022 (209). *Tallmaterialet for 2019 og 2020 gir ikke et fullstendig bilde over antallet henvendelser grunnet ulik og ufullstendig statistikkføring grunnet overlappingsperiode med ulike studentombud.

Henvendelser sortert etter fakultet

Det er registrert saker fra studenter ved alle fakultetene i perioden det rapporteres for. Når studentene kontakter studentombudet blir spørsmål om fakultetstilhørighet som regel en naturlig del av samtalen. Henvendelser blir knyttet til hvilket fakultet studenten tilhører. Dersom studenten hører til flere fakulteter, føres henvendelsen til fakultetet saken knytter seg til.

Det er ikke noen forutsetning for å få bistand at studentene opplyser om fakultetstilhørighet, og som det kommer frem av statistikken ønsker enkelte studenter å være anonyme. Derfor er ikke alltid fakultetstilhørigheten kjent.

Studentombudet erfarer at det i noen saker er ansatte, venner eller foresatte som tar kontakt med studentombudet, enten for å være et anonymiserende mellomledd på vegne av en student eller som ledd i at de ønsker råd og hjelp om hvordan de selv skal håndtere en sak som gjelder en student ved UiB.

Studentombudet ber ikke om bekreftelse på studentstatus, og spør ikke aktivt etter informasjon om fakultetstilhørighet med mindre det er relevant for saken. Dette for å ivareta studentens anonymitet, og for å gjøre kontakten med ombudet enkel og ubyråkratisk, i tråd med at ombudsordningen er et lavterskeltilbud.

I rapporten brukes følgende forkortelser om UiB sine 7 fakulteter:

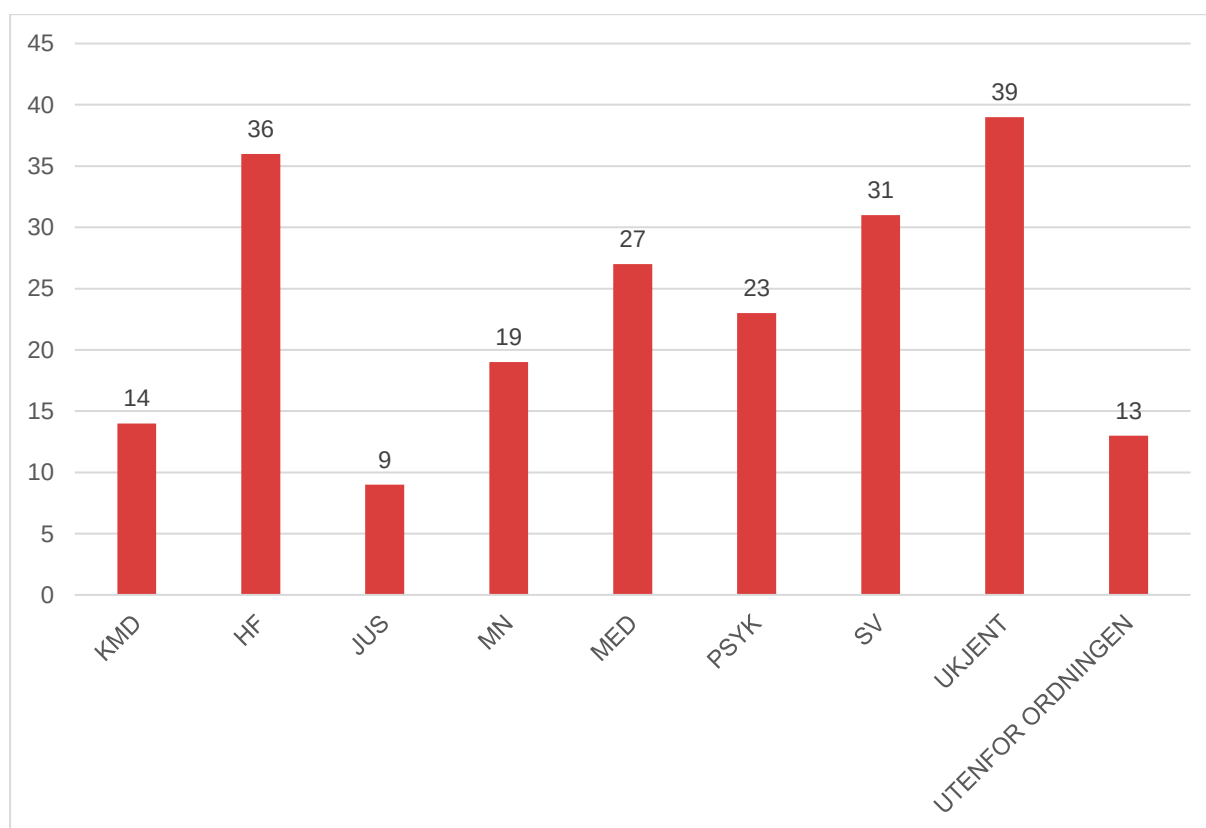
Navn på fakultet	Forkortet
Fakultet for kunst, musikk og design	KMD
Det humanistiske fakultet	HF
Det juridiske fakultet	JUS
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	MN
Det medisinske fakultet	MED
Det psykologiske fakultet	PSYK
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	SV

Registrerte studenter ved UiBs fakulteter høsten 2022

Fakultet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Det humanistiske fakultet	3 626	3 471	3 644	3 709	4 049	4 530	4 171
Det juridiske fakultet	2 358	2 425	2 501	2 508	2 492	2 562	2 431
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	3 192	3 281	3 239	3 302	3 609	4 088	3 875
Det medisinske fakultet	2 017	2 055	2 063	2 193	2 087	2 218	2 203
Det psykologiske fakultet	1 831	2 013	2 271	2 202	2 345	2 432	2 209
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	3 509	3 578	3 700	3 923	4 146	4 275	4 264
Fakultet for kunst, musikk og design		627	625	624	689	711	684
UiB (uspesifisert underenhet)	22	20	7	4	4	2	9
Totalt	16 555	17 470	18 050	18 465	19 421	20 818	19 846

Figur 2. Figuren viser antall registrerte studenter ved UiBs fakulteter høsten 2022: KMD (684), HF (4171), JUS (2431), MN (3875), MED (2203), PSYK (2209), SV (4264), UiB uspesifisert (9). Per 05.10.2022 var det registrert totalt 19846 studenter ved UiB.⁴

Antall henvendelser sortert etter fakultet

Figur 3. Figuren viser et stolpediagram med en oversikt over antall henvendelser studentombudet har mottatt fordelt per fakultet: KMD (14), HF (36), JUS (9), MN (19), MED (27), PSYK (23), SV (31), UKJENT (39), UTENFOR ORDNINGEN (13)

⁴ <https://www.uib.no/talogfakta/149907/studenter#registrerte-studenter>

Henvendelser sortert etter kategori

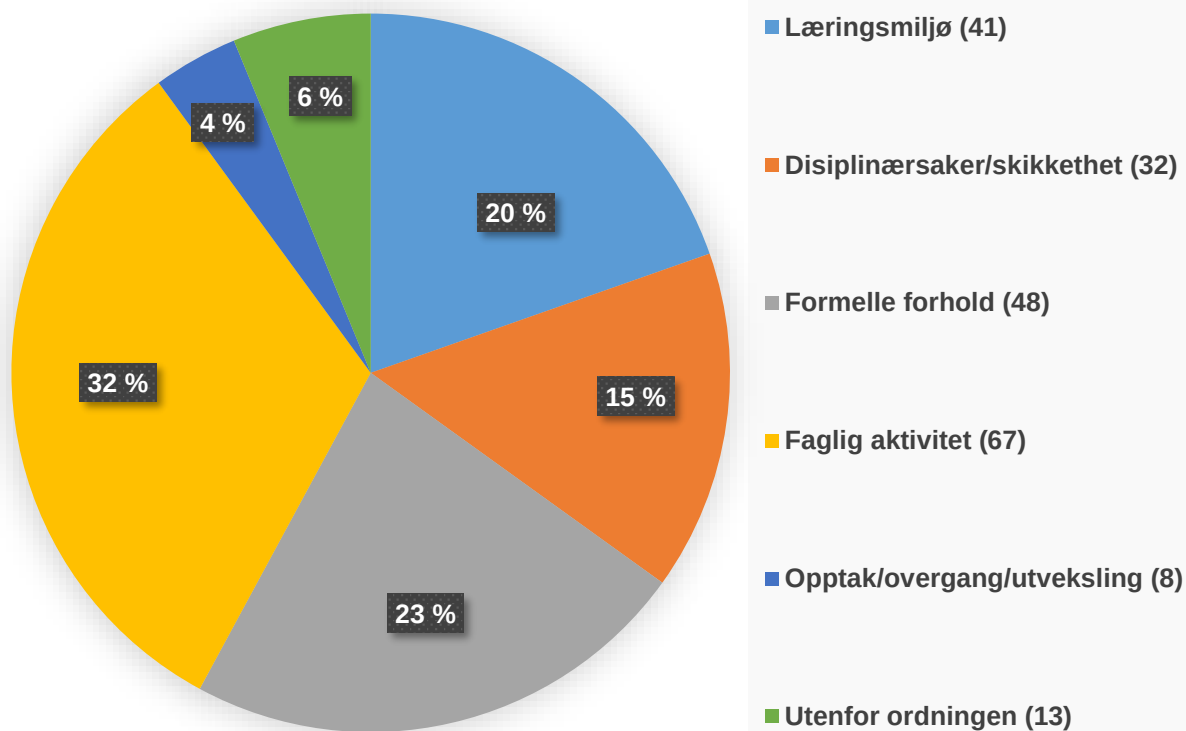
Henvendelser til studentombudet blir plassert i én hovedkategori.

Hver hovedkategori har underkategorier. Selv om en henvendelse ofte kan plasseres i flere kategorier, gjør studentombudet en vurdering av hva som er hovedinnholdet i henvendelsen og plasserer den i en av kategoriene.

I noen få saker har det vært hensiktsmessig å registrere en henvendelse som to henvendelser. Årsaken til dette er at studenten presenterer to helt forskjellige problemstillinger som ikke har sammenheng med hverandre.

Hovedkategori	Tilhørende underkategori
Læringsmiljø	Adferd/ opptreden, fysisk læringsmiljø, tilrettelegging og psykisk/ psykososialt læringsmiljø
Disiplinærsaker/ skikkethet	Mistanke om fusk, skikkavurdering, merknad på politiattest og andre saker om med mulig utestengelse/ bortvisning
Formelle forhold	Studieprogresjon, permisjon, dispensasjoner fra antall eksamensforsøk, semesterregistrering, semesteravgift, personvern, vitnemål og andre bekreftelser
Faglig aktivitet	Undervisning, pensum, eksamen, inkludert adgang, gjennomføring, begrunnelse, sensur og klagesensur, veiledning
Opptak/ overgang/ utveksling	Masteropptak, overgang til ny studieordning, utveksling, opprykk/ fritak fra/ innpassing av emner, andre opptak
Utenfor ordningen	Husleierett, arbeidsrett, samboer/ ekteskapsrett, lånekassen, forbrukerkjøp, annet

Henvendelser sortert etter kategori

Figur 4. Figuren viser et sektordiagram med en prosentvis fremstilling av saker fordelt på følgende ulike kategorier: Læringsmiljø (41), Disiplinærsaker/skikkethet (32), Formelle forhold (48), Faglig aktivitet (67), Opptak/overgang/utveksling (9), Utenfor ordningen (13)

Henvendelser etter behandlingsmåte

Studentombudet følger opp alle mottatte henvendelser. Henvendelsene kommer til ombudet via ulike kanaler. Flesteparten av henvendelsene i rapportperioden har kommet via e-post og telefon. Noen henvendelser lar seg besvare med én e-post eller telefonsamtale, mens andre henvendelser krever mer tid, undersøkelser, oppfølging og involvering. Det er varierende hvor lenge studenter har behov for bistand, og/eller hvor tidkrevende det er å finne en løsning i dialog med vedkommende enhet. Henvendelsene varierer i omfang og kompleksitet.

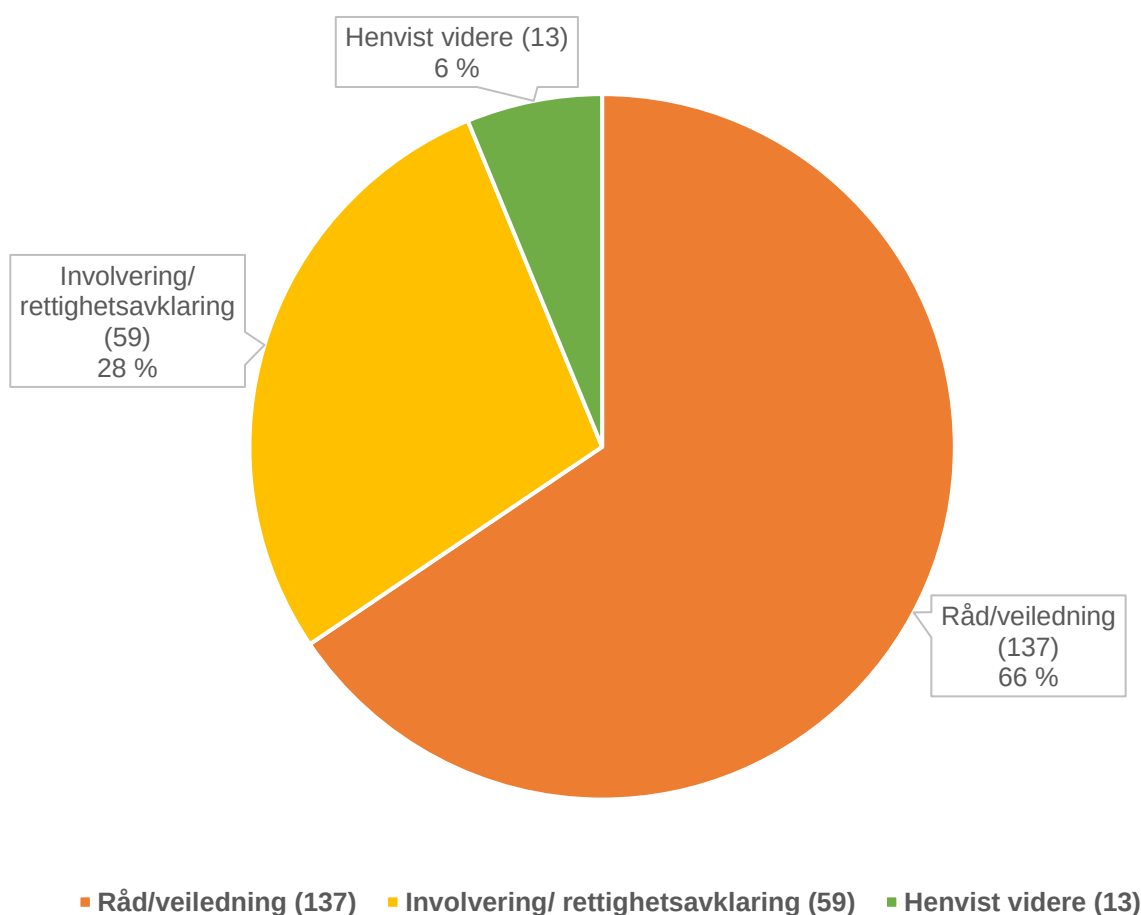
Studentombudet har som utgangspunkt å gi studentene tilstrekkelig med råd og veiledning til at de løser saken på egen hånd. I visse tilfeller hvor studenten ikke kommer videre med saken

overfor sitt fakultet/institutt – hvor relevante forhold fremdeles står ubesvart – kan ombudet etter samtykke fra studenten ta direkte kontakt med saksbehandler.

Studentombudets behandling og oppfølging av studenthenvendelsene kan overordnet kategoriseres på tre måter:

1. Studenten gis alminnelig råd og veiledning.
2. Studentombudet involveres og følger opp saken overfor den aktuelle enhet på UiB etter samtykke fra studenten.
3. Studenten henvises videre til rette instans dersom henvendelsen faller utenfor ombudets mandat.

Henvendelser etter behandlingsmåte

Figur 5. Figuren viser et sektordiagram med en prosentvis fremstilling av saker etter behandlingsmåte. Følgende kategorier beskriver behandlingsmåten: Råd/ veiledning (137 saker som utgjør 66 %). Involvering/ rettighetsavklaring (59 saker som utgjør 28 %). Henvist videre (13 saker som utgjør 13 %).

INNSPILL TIL UIB

Innspill til UiB basert på saker fra 2022

Det overordna inntrykket ved UiB er at saksbehandlingen er forsvarlig og at det er godt å være student ved UiB. I rapporten for 2021 ble det vist til eksempler og anbefalinger knyttet til følgende tematikk:

- Lang saksbehandlingstid
- Forsinket sensur
- Manglede sensorveiledning og/eller krav til sensorveiledningen
- Tilrettelegging i undervisnings- og vurderingssituasjoner

I denne rapporten ønsker studentombudet med utgangspunkt i henvendelsene som kom i 2022 å rette særskilt fokus på saker om tilrettelegging, forebyggende arbeid mot fusk gjennom tilstrekkelig god informasjon om akademisk redelighet, sikre tilstrekkelig begrunnelse av karaktervedtak, samt sikre at de prosessuelle reglene følges i alle saker der UiB fatter enkeltvedtak.

Tilrettelegging i undervisnings- og vurderingssituasjoner

Studentombudet har også i 2022 mottatt flere henvendelser fra studenter med spørsmål om tilrettelegging i studiesituasjonen, både i forbindelse med undervisning og vurdering.

Det kan være vanskelig for UiB å tilrettelegge dersom studenten ikke melder fra om funksjonsnedsettelse, særskilte behov og/eller graviditet. Imidlertid erfarer ombudet i noen saker at der studenten har meldt fra om behov for tilrettelegging, er velviljen til å finne mulig tilrettelegging/ tilretteleggingsform varierende med fakultetstilhørighet og kan være personavhengig.

Det er ikke gitt at studenten har krav på ønsket tilretteleggingsform, men ved avslag må det vurderes om studenten kan innvilges andre egnede tilretteleggingsformer.

Sentralt regelverk:

- Universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 4-3 [c](#) og [d](#)
- Likestillings- og diskrimineringsloven (ldl.) [§ 21](#), jf. [§ 6](#)
- Studieforskriften ved UiB [§ 6-13-1](#)

Utgangspunktet etter universitets- og høyskoleloven § 4-3 c (1) er at studenter med «funksjonsnedsettelse» og/eller «særskilte behov» har rett til «egnet individuell tilrettelegging»

av «lærested, undervisning, læremidler og eksamen», for å sikre «likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter».

Imidlertid gjelder ikke tilretteleggingsplikten dersom tiltaket innebærer en «uforholdsmessig byrde» for UiB eller medfører «reduksjon av de faglige kravene» som stilles til utdanningen, jf. uhl. § 4-3 c (2) og (3).

Også likestillings- og diskrimineringsloven har en bestemmelse i § 21 som gir studenter med funksjonsnedsettelse rett til egnet individuell tilrettelegging av studier. Denne samsvarer med bestemmelsen i uhl. § 4-3 c.

Likestillings- og diskrimineringsloven forbyr usaklig forskjellsbehandling (diskriminering) på grunn av funksjonsnedsettelse. Funksjonsnedsettelse innebærer tap av, skade på eller avvik i en kroppsdel eller i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner.⁵

Forskjellsbehandling er bare tillatt hvis den er nødvendig for å oppnå et saklig formål, og ikke uforholdsmessig inngripende overfor den som blir forskjellsbehandlet.

Som en konkretisering av diskrimineringsforbudet slår ldl. § 21 fast at studenter med en funksjonsnedsettelse har rett på egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen.

Med egnet individuell tilrettelegging menes at man har rett på den tilretteleggingen som er nødvendig for å sikre at man får likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Det er utdanningsinstitusjonen som er ansvarlig for at studenter får nødvendig tilrettelegging. Brudd på plikten til individuell tilrettelegging regnes som diskriminering.

Universitetet har ikke plikt til å iverksette akkurat det tiltaket studenten mener er best, men skal vurdere tiltakene studenten foreslår, og innhente fagkyndig bistand hvis det er nødvendig.

Unntak fra tilretteleggingsplikten kan bare godtas om tilretteleggingen er en «uforholdsmessig byrde» for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal man blant annet vurdere betydningen tilretteleggingen har for studenten, kostnadene ved tilretteleggingen og utdanningsinstitusjonens ressurser. I forarbeidene til bestemmelsen, som har betydning for hvordan loven skal forstås, står det at unntaket er ment som en snever unntaksadgang. Det vil si at det generelt sett skal mye til for at utdanningsinstitusjonen ikke har plikt til å tilrettelegge.

Formålet med bestemmelsene om rett og plikt til egnet individuell tilrettelegging for mennesker med funksjonsnedsettelse er å sikre personer med funksjonsnedsettelse likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

Uten tilrettelegging ville en del studenter med funksjonsnedsettelse fått dårligere tilgang på utdanningssystemet, som igjen kan få konsekvenser for tilgang i arbeidslivet. Det er også presisert i likestillings- og diskrimineringslovens formålsbestemmelse § 1 at lovens formål er å

⁵ Prop. 81 L (2016-2017) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) pkt.30 [s. 313](#).

fremme likestilling og hindre diskriminering blant annet på grunnlag av funksjonsnedsettelse. Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Videre er det presisert at likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.⁶

Studentombudet erfarer at økt fokus på kravene til universell utforming og tilrettelegging bidrar til forsvarlige vedtak i det det gjøres individuelle vurderinger i tråd med studentens søknad om tilrettelegging.

Imidlertid ser studentombudet at det ved avslag ikke alltid er vurdert andre alternative former for tilrettelegging. I slike tilfeller anbefales studenten å klage på vedtaket.

Studentombudet erfarer at det er behov for å formidle kunnskap til studentene om deres rettigheter og plikter knyttet til tilrettelegging. Som nevnt er det utfordrende for UiB å tilrettelegge dersom studenten ikke melder fra om behovet for tilrettelegging i lys av eksempelvis funksjonsnedsettelse, særskilte behov og/eller graviditet.

Akademisk redelighet

Studentombudet har gjennom 2022 hatt 28 henvendelser fra studenter vedrørende saker som gjelder fusk og brudd på reglene om akademisk redelighet.

Fusk er et alvorlig tillitsbrudd overfor medstudenter, universitetet og samfunnet. I UiBs grunnpillarer heter det at:

«De grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB er åpenhet, etterprøvbarehet, vitenskapelig redelighet og kritisk diskusjon»⁷

Studentombudet erfarer at UiB jobber forebyggende og ønsker at alle studenter skal ha kunnskap om god kildebruk og de til enhver tid gjeldende krav til akademisk redelighet.

Likevel erfarer ombudet at arbeidet med akademisk redelighet varierer fra institutt til institutt og emne til emne. Med utgangspunkt i henvendelsene for 2022 er det etter ombudets syn et særlig behov for tilstrekkelig god informasjon, opplæring og krav til innarbeiding av gode rutiner for akademisk redelighet hos studenter som ikke har erfaring fra høyere utdanning og innvekslingsstudenter.

Studentombudet ser at det i noen saker som gjelder mistanke om fusk fremkommer informasjon fra institutt og/eller emneansvarlig om mangelfull opplæring og fokus på akademisk redelighet. Eksempelvis har det i noen saker ikke blitt gitt tilstrekkelig informasjon og opplæring før innlevering av det arbeidskrav/hjemmeeksamen etc. som danner grunnlaget for mistanken om fusk. I slike tilfeller kunne fuskesaken vært unngått ved hjelp av bedre forebyggende arbeid, særlig fra emneansvarlig og andre undervisere i emnet.

⁶ Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) [§ 1 andre avsnitt](#).

⁷ [Hva er fusk og hvilke konsekvenser får det? | Studiekvalitet | UiB](#)

Begrunnelse for karaktervedtak

Studentombudet har i 2022 mottatt flere henvendelser knyttet til mangelfull begrunnelse på karaktervedtak.

Sentralt regelverk knyttet til sensur og begrunnelse:

- Universitets- og høyskoleloven (uhl.) [§ 3-9](#) og [§ 5-3](#)
- Forvaltningsloven (fvl.) [§ 24](#) og [§ 25](#)
- Studieforskriften ved UiB [kapittel 7](#)

Problemstillingen om mangelfull begrunnelse aktualiseres særlig i saker der studenten er uenig i karaktervedtaket, men usikker på om den skal klage, da begrunnelsen er ufullstendig eller gir liten grunn til å forstå karaktervedtaket.

To eksempler på begrunnelser for karakteren E som studentombudet har fått lese i 2022 er:

«Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.»

«Karakter E: Du viser liten selvstendighet i besvarelsen.»

Begrunnelsene er kun del av et sitat fra karakterbeskrivelsen som følger av [UiBs studieforskrift § 7-1](#) (3) for karakteren E.

Kravet til begrunnelse for karaktervedtak fremgår av universitets- og høyskoleloven § 5-3. Bestemmelsen i § 5-3 må ses i lys av uhl. § 3-9 med tanke på at UiB skal sørge for at kandidatens kunnskaper og ferdigheter blir «prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte». Videre må kravet til begrunnelse ses i lys av plikten til å begrunne enkeltvedtak som følger av forvaltningsloven § 24. Imidlertid er bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 5-3 ulik forvaltningsloven, ved at plikt til å gi begrunnelse først må gis når den karaktervedtaket retter seg mot aktivt ber om å motta begrunnelse.

Det faktum at kandidaten må be om begrunnelse for karaktervedtaket indikerer at når begrunnelse først etterspørres, så er det av kandidatens interesse å forstå hvorfor den fikk eksempelvis karakteren E.

I begrunnelsen for karaktervedtaket skal det «gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon», jf. uhl. § 5-3 andre avsnitt. Denne ordlyden er en tydeliggjøring av de generelle prinsippene til begrunnelse som følger av fvl. § 25, og betyr at kandidaten både skal få vite hvilke generelle prinsipper sensor har basert bedømmelsen på og hva det var i kandidatens spesifikke eksamen som gjorde at den fikk det bestemte karaktervedtaket.

Det er for eksempel ikke tilstrekkelig å bare vise til sensorveiledningen eller læringsmålene uten å si noe om kandidatens besvarelse i forhold til dem. Begrunnelsen kan hen vise til sensorveiledningen, som de generelle prinsippene som er lagt til grunn. Dette forutsetter da at sensorveiledningen er tilgjengelig for kandidatene etter sensuren er publisert, jf. uhl. § 5-3 tredje avsnitt.

Det er ikke et krav til begrunnelsen at den skal være pedagogisk utformet. Likevel bør konkretiseringsnivået i begrunnelsen være slik at det gjenspeiler karakterskalaen og gjør studenten i stand til å forstå hvorfor den har fått den gitte karakter.

Begrunnelser som «Karakter E: Du viser liten selvstendighet i besvarelsen» bør etter studentombudets mening suppleres med individuelle og konkrete kompetansebeskrivelser, slik at studenten har anledning til å forstå og settes i stand til å vurdere om den vil godta avgjørelsen eller om det er grunn til å klage på vedtaket. Videre vil en tilstrekkelig god begrunnelse for karakter og studentens prestasjon kunne bidra til trygghet og tillit til at besvarelsen er vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Dersom det ikke er tvil om vedtakets korrekthet, kan kanskje en del klageprosesser unngås.

Sensur og begrunnelse ved mistanke om fusk

Ved sensur skal det ikke være tatt utenforliggende hensyn. Eksempler på utenforliggende hensyn kan være sensors mistanke om fusk.

Studentombudet har erfart eksempler på at sensor mulig har satt dårligere karakter grunnet mistanke om fusk.

Det er viktig for studentombudet å understreke at sensor må vurdere kandidatens besvarelse, uavhengig av mistanke om fusk. Ved mistanke om fusk må mistanken meldes fra om, og så må resultatet sperres all den tid mistanke om fusk kan utelukkes eller til saken er avgjort av nemden for studentsaker ved UiB. Dersom nemden for studentsaker ikke vedtar sanksjoner etter uhl. § 4-7 (1) alternativ b. og saken om mistanke om fusk bortfaller, skal sensurvedtaket tilgjengeliggjøres.

Dersom usaklige eller uriktige momenter er lagt til grunn ved vurderingen, kan dette anses som en formell feil ved selve bedømmelsen, jf. uhl. § 5-2. Kandidaten kan da utforme en skriftlig klage der den klager over formelle feil knyttet til bedømmelsen av sin eksamen.

Innkalling til møte mellom UiB og student

Studentombudet har blitt kontaktet av flere studenter som kalles inn til møte med sitt institutt/fakultet uten at det i innkallingen gjøres rede for formålet med møtet.

Studentombudet ønsker å presisere at det av hensyn til studentens rettssikkerhet bør fremkomme et visst minimum av informasjon i en møteinnkalling, blant annet tid, sted og formålet med møtet.

Videre bør innkallingen til møtet gis i rimelig tid og det bør fremgå at studenten har anledning til å ta med seg en tillitsvalgt, studentombudet eller annen rådgiver i møtet. Det bør også fremkomme informasjon om studenten er pliktig å stille i møtet og/eller om det kan få konsekvenser å ikke stille i møtet.

Holdes et møte som ledd i saksbehandling er det viktig å huske på at UiB må sikre at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det vil si at alle momenter som er relevante for sakens opplysning, skal tas med i saksbehandlingen.

Tilstrekkelig informasjon og forutsigbarhet er viktig for at studenten skal kunne ivareta sine grunnleggende interesser i saken. UiB er den sterke part overfor studentene og derfor følger et særlig ansvar for å sikre god og ryddig kommunikasjons- og informasjonsflyt for å motvirke ensidig saksbehandling.

Studentombudet har i 2022 vært involvert i saker hvor studentens versjon av de faktiske forhold ikke har blitt undersøkt tilstrekkelig, og konklusjonen bygger på feil grunnlag. Fellesnevneren for disse sakene har vært fokus på ønsket utfall, fremfor en objektiv og grundig tilnærming. Sakene som studentombudet har involvert seg i har blitt løst. Likevel er studentombudet bekymret for de studentene som i for stor grad aksepterer sakens gang, og hvor det kan mangle vesentlig og relevant informasjon, som kunne begrunnet et annet utfall i saken.

www.uib.no/so